

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 24. august 2023
Kontor: Stats- og Menneskerets-
kontoret
Sagsbeh: Karl Krohn Schaldemose
Sagsnr.: 2023-0030-9309
Dok.: 2940970

Besvarelse af spørgsmål nr. 1145 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1145 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 9. august 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra ikkemedlem af udvalget (MFU) Morten Messerschmidt (DF).

Peter Hummelgaard

/

Christian Fuglsang

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1145 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Mener ministeren, at en manifestation i form af en bogafbrænding er omfattet af grundlovens § 77 og EMRKs art. 10?”

Svar:

1. Ytringsfriheden er en af de vigtigste værdier i det danske samfund. Sådan skal det efter regeringens opfattelse være i et åbent demokratisk samfund, og der må aldrig være tvivl om, at ytringsfriheden skal have vide rammer i Danmark.

2. Grundlovens § 77 har følgende ordlyd:

”§ 77. Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde på ny indføres.”

I overensstemmelse med bestemmelsens formål må udtrykkene »på tryk, i skrift og tale« forstås bredt, således at ikke kun ord, men også billeder, figurer, tegninger osv. er omfattet, ligesom enhver form for mekaniske og tekniske gengivelser af de pågældende ytringer er omfattet af beskyttelsen i grundlovens § 77, herunder også gennem de nye elektroniske medier. Der er endvidere almindelig enighed om, at både selvstændige tanker hos den person, der ytrer sig, og videregivelse af andres tanker og af faktuelle oplysninger er beskyttet, jf. Jens Peter Christensen m.fl., Grundloven med kommentarer (2015), side 491 f.

Ved fastlæggelsen af, hvilken nærmere beskyttelse af ytringsfriheden § 77 indebærer, foretages der almindeligvis en opdeling i henholdsvis den formelle og den materielle ytringsfrihed.

Den *formelle ytringsfrihed* beskytter mod foranstaltninger, der forhindrer selve offentliggørelsen af ytringer. Den formelle ytringsfrihed er beskyttet i medfør af grundlovens § 77, 2. pkt.

Den *materielle ytringsfrihed* er udtryk for, at der for ytringer af et vist indhold eller en vis karakter ikke kan fastsættes efterfølgende sanktioner i form af f.eks. straf. Det er den overvejende opfattelse i den statsretlige litteratur, at grundlovens § 77 ikke beskytter den materielle ytringsfrihed, jf. Poul

Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 670, Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret (3. udg. ved Ole Espersen, 1980), side 716 og 724, Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer (1973), side 374, og Jens Peter Christensen m.fl., a.st., side 503 f.

3. Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 10 har følgende ordlyd:

”Stk. 1. Enhver har ret til ytringsfrihed. Denne ret omfatter meningsfrihed og frihed til at give eller modtage meddelelser eller tanker, uden indblanding fra offentlig myndighed og uden hensyn til grænser. Denne Artikel forhindrer ikke stater i at kræve, at radio-, fjernsyns- eller filmforetagender kun må drives i henhold til bevilling.

Stk. 2. Da udøvelsen af disse frihedsrettigheder medfører pligter og ansvar, kan den underkastes sådanne formelle bestemmelser, betingelser, restriktioner eller straffebestemmelser, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, territorial integritet eller offentlig sikkerhed, for at forebygge uorden eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder, for at forhindre udspredelse af fortrolige oplysninger eller for at sikre domsmagtens autoritet og upartiskhed.”

Ved ytringsfrihed efter EMRK artikel 10 forstås retten til at ytre sig i bred forstand, dvs. uanset ytringens indhold (satire, faglige vurderinger, politiske meningstilkendegivelser osv.) og form (tekst, tale, billeder osv.). Ytringsfriheden omfatter også meddelelse af oplysninger eller tanker gennem nonverbale handlinger og aktiviteter, herunder demonstrationer og protestaktioner, events og happenings eller symbolske handlinger. Retten til ytringsfrihed omfatter også ytringer om religion og religiøse personer.

Nogle handlinger vil mere eller mindre automatisk være udtryk for en ytring på grund af handlingens symbolværdi, f.eks. afbrænding af flag eller ødelæggelse af statuer af personer. Ytringsfrihedsbeskyttelsen omfatter ikke alene indholdet af de udtrykte ideer og meninger, men også den form i hvilken de formidles, jf. Domstolens dom af 24. februar 1997 i sagen De Haes og Gijssels mod Belgien, pr. 48.

Retten til ytringsfrihed er ikke absolut. Der kan gøres indgreb i retten til ytringsfrihed, hvis indgrebet opfylder betingelserne i EMRK artikel 10, stk.

2, dvs. indgrebet skal være foreskrevet ved lov og nødvendigt (herunder egnet og proportionalt) i et demokratisk samfund til varetagelse af nærmere bestemte anerkendelsesværdige formål, herunder den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed, for at forebygge uorden eller forbrydelse eller for at beskytte andres gode navn og rygte eller rettigheder.

4. Det bemærkes, at lovgivningen indeholder en række begrænsninger af ytringsfriheden i form af bestemmelser om ansvar for ytringer. Ytringsfrihedskommissionens betænkning nr. 1573/2020 om ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark indeholder i bilag 1 en oversigt over indskrænkninger i ytringsfriheden i Danmark, som var fastsat ved lov pr. 18. december 2019, herunder bemyndigelser til at fastsætte indskrænkninger ved bekendtgørelse. Som det fremgår heraf, fandtes der i hvert fald 425 begrænsninger i ytringsfriheden fordelt på 84 love på daværende tidspunkt. Bl.a. straffeloven indeholder en række bestemmelser, som sætter grænser for ytringsfriheden, bl.a. straffelovens § 266 b, der kriminaliserer udtalelser, hvorved en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af bl.a. race.